

Vadlīnijas kultūras priekšmetu iegādei

Publicēts: 23.02.2021.

Noskaidrojiet visu nepieciešamo informāciju par kultūras priekšmeta izcelsmi. Īpašu piesardzību vēlams ievērot darījumos, kas saistīti ar arheoloģiskām senlietām, jo daudzās valstīs, arī Latvijā, ir to iegādes ierobežojumi, kā arī būtiski pievērst uzmanību kultūras priekšmetiem, kas nākuši no karadarbības skartām konfliktu zonām. Latvijā senlietas, kas ir ar datējumu līdz 17. gadsimtam ieskaitot, pieder valstij, un tās ir aizliegts atsavināt, iegūt, glabāt, pārvietot, pirkt, pārdot, izvest un pārsūtīt, izņemot gadījumus, kad persona var pierādīt to likumīgo izcelsmi. Kultūras priekšmetu kolekcionāriem un pircējiem ieteicams ievērot pienācīgas rūpības principus, noskaidrojot, vai priekšmets nav ticis nelikumīgi izraksts vai nelikumīgi izvests no citas valsts. Starptautiskā muzeju padome (ICOM – *International Council of Museums*) ir izveidojusi vairākas [sarkanās grāmatas](#) (*Red Lists*) ar senlietām, kas visbiežāk var tikt pakļautas nelikumīgai tirdzniecībai. Savukārt "[Apdraudēto Latvijas arheoloģisko senlietu katalogā](#)" ir norādīti Latvijas teritorijai raksturīgi senlietu veidi, kas lielākoties pakļauti nelikumīgai tirdzniecībai.

Īpaši piesardzīgiem vēlams būt, iegādājoties kultūras priekšmetus interneta tiešsaistes izsolēs, kur nereti tiek piedāvātas zagtas, nelikumīgi izvestas vai izraktas kultūras vērtības.

Noskaidrojiet, vai piegādātājs ir uzticams un netiek turēts aizdomās par iesaistišanos teroristiskās darbībās. Šādu informāciju var iegūt Finanšu izlūkošanas dienesta uzturētajos [sankciju sarakstos](#).

Piedāvājam [darījuma pārbaudes sarakstu](#) kā paraugu, tas kultūras priekšmetu tirgus dalībniekiem sniedz iespēju precīzāk reģistrēt darījumus, kas saistīti ar kultūras priekšmetiem. Darījumu pārbaudes sarakstā ir iekļauti jautājumi par kultūras priekšmeta, tā piegādātāja, kā arī pircēja informāciju.

Pienācīga rūpība

Pirms kultūras priekšmetu iegādes Nacionālā kultūras mantojuma pārvalde aicina noskaidrot:

darījumā iesaistīto statusu. Kultūras priekšmeta tirgotāja un pircēja identitāti;

kultūras priekšmeta cenu. Ja tā ir būtiski zemāka par kultūras priekšmeta tirgus cenu, tas var norādīt uz priekšmeta iespējamu nelikumīgu izcelsmi un uz to, ka pienācīgas rūpības princips nav ievērots;

kādi ir pieejamie dokumenti, kas apliecina priekšmeta īpašumtiesības, vai ir oficiāla izvešanas atļauja, autentiskuma apliecinājums u. tml.;

kultūras priekšmetu statusu kādā publiski pieejamā zagto kultūras priekšmetu reģistrā, piemēram, "[Kultūras objekta statusa noteikšana](#)", INTERPOL (*International Criminal Police Organization*, Starptautiskā Kriminālpolicijas organizācija) "Zagto mākslas priekšmetu datubāze".

Kultūras priekšmeta iegāde internetā

Kultūras priekšmeta nozīmīgums, izcelsme un autentiskums, iegādājoties to internetā, var ievērojami atšķirties. Dažiem priekšmetiem ir vēsturiska, mākslinieciska vai kultūras vērtība, citiem nav. Kultūras priekšmetu izcelsme var būt likumīga vai nelikumīga, ir sastopami arī viltojumi. Pirms pirkuma veikšanas internetā aicinām noskaidrot:

kultūras priekšmeta izcelsmi;

vai kultūras priekšmetam ir nepieciešama izvešanas atļauja un, ja tā nepieciešama, vai tāda ir pieejama;

pārdevēja identitāti – vārdu un uzārdu vai oficiālo nosaukumu, ja pārdevējs ir juridiska persona.

Ekonomiskās un militārās krīzes situācijās esošas valstis ir īpaši neaizsargātas pret kultūras priekšmetu nelikumīgu apriti, tāpēc būtu nepieciešams ievērot piesardzību, iegādājoties un tirgojot senlietas no krīzes skartajām teritorijām, piemēram, Irākas, Sīrijas, Afganistānas u. tml.

Foto: A. Bistere

<https://www.nkmp.gov.lv/lv/kulturas-prieksmetu-iegade>